

Asia: VN/13385/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain ja varojen arvostamisesta verotuksessa annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausunto hallituksen esitykseen:

1. Yleistä osakevaihdosta ja lakiesityksen tavoitteista

Lakiesitysluonnoksen tavoitteena on sen perusteluiden mukaan estää osinkoverotuksen minimointiin tähtäävien osakevaihtojärjestelyjen epätarkoituksenmukaisen hyödyntämisen verotuksessa osana puoliväliriihessä tehtyjä päätöksiä Suomen talouskasvun edellytysten ja julkisen talouden vahvistamista.

Pidämme esityksen tavoitteita selkeinä ja sinänsä hyvinä. Lakimuutos ei saisi kuitenkaan johtaa liiketaloudellisesti perusteltujen osakevaihtojärjestelyiden toteuttamiseen heikentävästi. Näihin liittyvistä huomioista tarkemmin jäljempänä.

2. Osakevaihdosta

Esityksessä on viitattu Verohallinnon arvioon, jonka mukaan valtaosa osakevaihtojärjestelyistä olisi tehty osinkoverotuksen optimoimiseksi perustuen siihen, että osakevaihdot on tehty saman henkilöpiirin kesken ja järjestelyä varten oli perustettu uusi ns. holdingyhtiö. Esityksen perusteluissa ei juurikaan ole käsitelty osakevaihtojärjestelyiden käyttöä muusta kuin nettovarallisuuden

kasvattamiseen liittyvästä näkökulmasta. Julkisuudessa osakevaihtojärjestely onkin käytännössä yhdistetty pelkästään osinkoverotuksen optimointiin tähtääviin järjestelyihin.

Osakevaihtojärjestelyn toteuttamiseen liittyvät syyt ovat tosiasiaissa paljon moninaisemmat. Osakevaihtojärjestely on ollut paljon käytetty yritysjärjestely myös ns. lähipiirihenkilöiden järjestelynä (samojen omistajien kesken) mm. mahdollistamaan useamman liiketoimintayhtiön kokoamisen samaan konsernirakenteeseen, liiketoiminnan riskienhallinnan, sukupolvenvaihdosten toteuttamista ja työntekijöiden/avainhenkilöiden sitouttamista. Osakevaihtojärjestely on edesauttanut edellä kuvattuja toimia, kun liiketoimintayhtiöille on voitu perustaa yhteinen emoyhtiö. Edellä mainittu on mahdollistanut rahoituksen tarkoituksenmukaisen kanavoimisen ja mahdollisten uusien konserniin sopivien yhtiöiden oston tai uusien tytäryhtiöiden perustamisen (esimerkiksi uusi liiketoiminta tai ulkomainen tytäryhtiö) ilman ketjuuntumista riskillisä liiketoimintaan harjoittavan yhtiön omistukseen. Edelleen osakevaihtojärjestelyllä syntyneessä konsernirakenteessa liiketoimintaa sitoutumattomia varoja on voitu siirtää ns. emoyhtiölle, mikä tuo suojaa liiketoiminnan riskeiltä, kun kaikki kertynyt varallisuus ei ole riskillistä liiketoimintaa harjoittavassa yhtiössä. Konsernirakenne on mahdollistanut monissa tapauksissa alkuperäisen kohdeyhtiön sukupolvenvaihdosta ja/tai työntekijöiden sitouttamista yhtiön osakkeenomistajiksi.

Yhteenvedona todettakoon, että osakevaihto on siis yksi keskeisistä yritysjärjestelykeinoista toimivan yhtiörakenteen muodostamiselle. Julkisuudessa ison huomion saaneet osinkoverotuksen minimointiin tähtäävät järjestelyt ovat tähän nähden marginaalinen ilmiö.

3. Esitysluonnoksesta

Osakevaihdot ja osinkoverotus

Esitysluonnoksessa lähipiirin osakevaihdossa kohdeyhtiön osakkeet arvostettaisiin arvostamislaissa kohdeyhtiön osakkeiden poistamattomaan hankintamenoon. Edellä mainitun lakimuutoksen tavoitteena on estää keinotekoinen nettovarallisuuden kasvattaminen, jolla on vaikutusta järjestelyn jälkeiseen osinkoverotukseen.

Esityksessä ehdotettu muutos poistaisi järjestelyihin liittyvän nettovarallisuuden kasvun. Esitys tarkoittaisi kuitenkin monissa (myös liiketaloudellisin perustein tehdyissä järjestelyissä), joissa kohdeyhtiö on alkujaan perustettu nolla pääomalla tai pienellä pääoma panoksella, että osakevaihtojärjestelyn yhteydessä kohdeyhtiön osakkeiden arvoksi voisi muodostua monissa tapauksissa nolla tai hyvin pieni arvo verrattuna osakkeiden käypään arvoon. Mahdollisen arvovertailun (ArvL 3 §:n 6. mom), jonka soveltamista olisi esityksessä myös selventää, nojalla kohdeyhtiön osakkeiden arvoksi hankkivan yhtiön nettovarallisuuslaskennassa muodostuisi kuitenkin vertailuarvo, jos tämä on alkuperäistä hankintamenoa korkeampi. Arvovertailunkin myötä voisi esitetty lakimuutos nähdäksemme johtaa tilanteisiin, joissa osakevaihtojärjestelyn jälkeen

hankkivan yhtiön nettovarallisuus onkin pienempi kuin kohdeyhtiössä ennen osakevaihtoa. Edellä mainittu johtuu arvostamisesta poistamattomaan hankintameno, mikä voisi olla nolla ja toisaalta vertailuarvoon liittyvästä ns. jarrusäännöstä (ArVL 5 §:n 2. mom), minkä johdosta yhtiön vertailuarvo voi olla sen matemaattista arvoa alhaisempi. Tätä ei voitane pitää tarkoituksenmukaisena, sillä toteutuessaan lakimuutos voisi luoda esteitä liiketaloudellisiin perustein toteutettaville osakevaihtojärjestelyille. Tällä olisi puolestaan negatiivinen vaikutus esityksen tavoitteille koskien Suomen talouskasvun ja julkisen talouden vahvistamista.

Osakevaihdon jälkeisestä kohdeyhtiön osakkeiden luovutuksesta

Esityksen mukaan elinkeinoverolakiin tehtäisiin muutos, jossa kohdeyhtiön osakkeen arvoksi tulisi hankkivan yhtiön verotuksessa kohdeyhtiö osakkeiden poistamaton hankintameno nykyisen käyvän arvon sijaan. Esityksen tavoitteena on estää tilanteet, joissa osakevaihto järjestelyn tarkoituksen on myöhemmän kohdeyhtiön luovutuksesta aiheutuvan luovutusvoittoveron minimointi.

Esitysluonnokseen liittyy olennainen epäkohta, sillä ehdotettu muutos johtaisi monissa liiketaloudellisiin syin tehdyissä osakevaihtojärjestelyissä kaksinkertaiseen verotukseen. Tähän epäkohtaan on sinänsä esityksessäkin viitattu, mutta sitä on pidetty ”epätodennäköisenä”. Esityksessä on esitetty, ettei kaksinkertaista verotusta todennäköisesti tapahtuisi, kun hankkiva yhtiö jäisi omistajan sijoitusyhtiöksi. Viitaten edellä esitettyihin verotuksesta riippumattomiin liiketaloudellisiin perusteisiin osakevaihtojärjestelyn käytettävyydessä, on huomioitavaa, että osakevaihtojärjestelyissä on monissa tapauksissa kyse aivan muusta kuin osinkoverotuksen optimointiin liittyvistä järjestelyistä. Tosiasiassa hankkivan yhtiönkin osakkeet tulevat käytännössä ennen pitkään myydyksi, vaikka hankkiva yhtiö jäisikin alkuun sijoitusyhtiöksi. Monissa liiketaloudellisiin perustein tehdyissä osakevaihtojärjestelyissä omistajia on useampi kuin yksi, jolloin aktiivisen liiketoiminnan tultua päätökseen kohdeyhtiön osakkeiden tultua myydyksi, joudutaan tekemään ratkaisuja joko hankkineen yhtiön osakkeiden myynnistä tai yhtiön purkamisesta. Tällöin kohdeyhtiön arvonnousu tulee omistajille verotettavaksi. Asian osalta on huomattavaa, että yksityishenkilöllä on mahdollisuus käyttää luovutusvoittoverotuksessa hankintameno-olettamaa.

Elinkeinoverolakiin esitetty muutos voisikin johtaa kohtuuttomiin seuraamuksiin ja luoda esteitä liiketaloudellisiin perustein toteutettaville osakevaihtojärjestelyille. Nähdäksemme elinkeinoverolakia ei ole syytä eikä tarpeen muuttaa, sillä kohdeyhtiön arvonnousu tulee verotettavaksi viimeistään hankkivan yhtiön osakkeiden luovutuksen tai purkamisen yhteydessä. Huomionarvoista on, että osakevaihtojärjestelyihin, joihin liittyy perusteetonta veroetua kohdeyhtiön jatkuvoituksessa, voidaan jo nykyisellä lainsäädännöllä puuttua kuten korkeimman oikeuden ratkaisusta KHO 2021:65 ilmenee.

Takautuvuudesta

Esitysluonnokseen sisältyvä ehdotus siitä, että arvostamislain ja elinkeinoverolain muutoksia sovellettaisiin kaikkiin osakevaihtojärjestelyihin vuodesta 2017 on nähdäksemme yhdenvertaisuusperiaatteen vastainen. Esitysluonnoksen perusteluissa ei ole huomioitu, että tuhannet osakevaihtojärjestelyn toteuttaneet yhtiöt ovat maksaneet osakevaihdon yhteydessä varainsiirtoveron osakkeiden käyvästä arvosta. Edelleen osakevaihtojärjestely on aiheuttanut yhtiöille hallinnollisia kustannuksia. Näitä toimia osakevaihtojärjestelyitä toteuttaneet eivät voi käytännössä peruuttaa. Näin ollen lakimuutos voisi aiheuttaa erittäin kohtuuttomia tilanteita, joissa osakevaihtojärjestelyn toteuttaneet ovat luottaneet Suomen verojärjestelmään ja vakiintuneeseen oikeuskäytäntöön.

Varainsiirtoverotuksesta

Esitysluonnoksessa ei ole ehdotettu muutoksia varainsiirtoverolakiin. Nähdäksemme, mikäli arvostamislakiin tehtäisiin esitettyjä muutoksia, olisi perusteltua muuttaa myös varainsiirtoverolakia niin, että osakevaihtojärjestely on myös varainsiirtoveron näkökulmasta veroneutraali. Mikäli varainsiirtoverolakia ei samassa yhteydessä muuteta, luo tämä esteitä liiketaloudellisin perustein toteutettaville osakevaihtojärjestelyille. Osakevaihtojärjestelyt, joissa ei ole kyse yrityskaupasta vaan samojen omistajien yhtiörakenteen muutoksesta olisi perusteltua tehdä muutoinkin mahdollisimman veroneutraaliksi liiketoimintasiirron (EVL 52 d §) tapaan järjestelyissä, jotta verotus ei luo tarpeettomia esteitä konsernirakenteiden muutoksille.

Osakevaihdon rahavastike ja ulottaminen ETA-alueen ulkopuolisiin maihin

Esitysluonnoksen muutokset osakevaihtojärjestelyiden rahavastikkeen ja sääntelyn ulottamiseen ETA-alueen ulkopuolisiin maihin ovat perusteltuja.

4. Muutosehdotuksia

Mikäli päädyttäisiin muuttamaan arvostamislakia muiden vaihtoehtojen sijaan (osinkoverotuksen kokonaisuudistus; veronkiertosäännösten muuttaminen), voitaisiin esitysluonnokseen liittyviä epäkohtia välttää nähdäksemme siten, että kohdeyhtiön osakkeiden arvoksi määräytyisi hankkivan yhtiön nettovarallisuuslaskennassa poistamaton hankintameno tai sitä korkeampi kohdeyhtiön osakevaihtovuoden matemaattinen arvo. Muutos olisi tarpeen rajoittaa juuri ns. lähipiirin osakevaihtoihin kuten esitysluonnoksessa on esitetty. Edellä mainittu vaihtoehto onkin mainittu esitysluonnoksessa toissijaisena vaihtoehtona arvostamislain muutokselle. Edellä mainittu muutos karsisi keinotekoisia osinkoverotuksen optimointiin tähtääviä osakevaihtojärjestelyitä, mutta ei

käsityksemme mukaan aiheuttaisi esteitä liiketaloudellisen perustein tehtäville osakevaihtojärjestelyille. Edelleen arvostaminen matemaattiseen arvoon olisi hallinnollisesti selkeä ratkaisu paitsi viranomaisille myös yhtiöille ja niiden omistajille. Samassa yhteydessä tulisi kuitenkin tarkastella myös varainsiirtoverotusta kuten edellä on todettu.

Kolehmainen Ossi
PotentialLaw Group Oy